

Tussen twee culturen.

Margré van Gestel
Muziekpedagoge,
Specialist Infant Mental Health

Veel pedagogisch medewerkers, leerkrachten, ouders, maar zeker ook kinderen komen in hun woon-, school- en werksituatie in contact met verschillende culturen. Het gevoel van “er niet bij horen”, of “er niet meer bijhoren” of “nergens meer bijhoren” zal niemand onbekend zijn. De verschillen in thuiscultuur, schoolcultuur en werkcultuur zorgen voor veel onzekerheid en onduidelijkheid.

Ieder mens neemt, in eerste instantie, waar vanuit zijn eigen opvoedingswaarden en normen, meegegeven vanuit de thuiscultuur. Deze waarden en normen worden in het begin van de opvoeding al in de gehele persoon geïntegreerd. Zijn of haar hele bestaan is gegrondvest in de eigen cultuur. Wanneer verschillende culturen gebaseerd op een andere culturele basisstructuur met elkaar in aanraking komen zullen er onduidelijkheden, inschattingsproblemen en onzekerheid ontstaan. Wat in de ene cultuur een basisvoorwaarde is om in die cultuur te (over)leven, heeft in een andere cultuur een heel andere waarde en betekenis.

Opvoeding is afhankelijk van de opvatting over de plaats van het individu in een samenleving. Ieder individu speelt een bepaalde rol in een bepaalde situatie. De communicatie verloopt goed wanneer iedereen zich gedraagt zoals zijn of haar rol dat

voorschrijft. Elke situatie heeft zo zijn eigen voorschriften. De wijze waarop een kind zijn of haar rol leert ligt besloten in het taalgebruik. Zo heeft iedere cultuur vaak een eigen taal (dialect) en eigen codes in de communicatie. Vanuit deze verschillen kunnen vele interpretaties en dus ook verschillende waarderingen van gedrag ontstaan. Deze verschillende waarderingen zijn zo sterk geworteld in een eeuwenlange traditie, dat door de ene cultuur het gedrag, wat zijn oorsprong dus vindt in een andere basiscultuur, vaak niet begrepen kan worden.

De westerse cultuur.

In de westerse cultuur wordt, over het algemeen, opgevoed tot zelfstandigheid. Deze zelfstandigheid uit zich in het zelf dingen doen, een eigen mening hebben, nadenken of iets werkelijk wel kan of niet en veel eigen initiatief ontplooiën. Een kind wordt geprezen wanneer het een vaardigheid

onder de knie heeft en beloond voor gedrag waarbij het laat zien dat het zelf iets kan. Er wordt veel uitleg gegeven en het kind krijgt over het algemeen alles aangeboden waarvan ouders en opvoeders denken dat het goed is voor de algehele ontwikkeling. Rolbevestiging

is er wel in enige mate maar meisjes hebben net als de jongens vele mogelijkheden om zich persoonlijk te ontwikkelen. Wil een jongen huisman zijn en voor de kinderen zorgen, terwijl zijn vrouw werkt als manager van een groot bedrijf, dan levert dit geen onoverkomelijke bezwaren op in bv. de Nederlandse samenleving. Men vindt het belangrijk dat iemand succesvol en gelukkig is en zich persoonlijk kan ontplooiën. Ieder mens is daarbij persoonlijk verantwoordelijk en wordt gezien als een zelfstandig handelend, actief, oprecht en eerlijk persoon, die in alle situaties zichzelf mag zijn.

De mediterrane cultuur.

In de mediterrane cultuur wordt over het algemeen opgevoed tot het vervullen van een bepaalde rol. Een kind leert zijn plaats per situatie. Elke situatie heeft zijn eigen voorschriften voor gedrag. Een kind leert dat je een rol hebt in een groep en dat deze groep je beschermt en helpt. Er bestaan buiten je eigen groep verschillende andere groepen die ook een bepaalde hiërarchie (rangorde van belangrijkheid) hebben. Naast familieleden komen eerst, verder hebben ouderen het voor het zeggen, vervolgens "hooggeplaatste" (bv. docenten). In de regel hebben mannen meer te vertellen dan vrouwen. Vrouwen hebben het meeste te vertellen "binnen" de familie en als moeder heeft zij zeker zeggenschap. De plaats en de macht van de mannen liggen veel meer "buiten". Dit alles betekent dat gedrag verandert wanneer de groepssituatie verandert. (bv. wanneer de leerkracht de klas verlaat!) Zo verandert de situatie ook

wanneer het kind praat met een pedagogisch medewerker en er komt ineens familie. Het kind gedraagt zich dan plotseling volkomen anders. Het kind heeft geleerd zijn gedrag in te stellen op de sociale situatie en is thuis en op school dan ook een ander kind. Je leert je als kind dus gedragen zoals zij (de groep) van je verwachten. Vreemden horen niet tot je groep en hebben andere regels. Jongens leren dat hun plaats later meer "buiten" is, het meisje zal zich steeds meer op "binnen" richten.

Men vindt plicht, eergevoel, respect en eerbied voor rollen belangrijk. Men wil vooral de normen van de groep niet overtreden en beantwoorden aan de eisen die de eigen culturele samenleving stelt. Wanneer er gefaald wordt overheerst het schaamtegevoel, het gevoel van mislukt te zijn als groepslid. Het "ik" wordt gezien als gedifferentieerd en veelzijdig, men kan zich dus ontwikkelen, maar altijd binnen de rollen en regels in de cultuur.

De cultuur bepaalt hoe een kind, kind mag en kan zijn.

“Kinderen zijn kinderen” wordt er, in Nederland, wel eens tussen neus en lippen door gesteld.

Toch wil ik pleiten voor een iets genuanceerder standpunt in deze. De cultuur waarin een kind wordt opgevoed zal zeer bepalend zijn voor hoe een kind, kind kan zijn.

Wanneer jonge kinderen voortdurend wisselen tussen opvoedingssituaties met een andere culturele basis, waarbij vaak verschillen bestaan tussen de moedertaal en de schooltaal, dan kan ik me voorstellen dat jonge kinderen, heen en weer geslingerd tussen de verschillende talen en de cultureel bepaalde verwachtingspatronen, waarden en normen, “zeer opvallend gedrag” gaan vertonen. Het komt voor dat gedrag in de ene culturele opvoedingssituatie beloond wordt, terwijl hetzelfde gedrag in een andere culturele opvoedingssituatie niet gewaardeerd wordt. Zelfstandigheid en spelen wordt in de ene opvoedingssituatie als horend bij kinderen, en goed voor de ontwikkeling gekwalificeerd, terwijl vanuit een andere cultuur bekeken spel en spelen een andere functie en dus een andere waardering krijgen.

Voor velen geldt dat zij opgevoed zijn in een andere cultuur en daardoor geobserveerd gedrag van kinderen anders waarden.

Zolang wij ons hiervan bewust zijn en hier respectvol mee omgaan, zullen we beter in staat zijn om de aan ons toevertrouwde kinderen zo optimaal

mogelijk te begeleiden in hun kind zijn binnen verschillende culturen.

Literatuur: Kind-zijn in twee culturen. Onder redactie van A. As Eppink. ISBN 90 6001 6149

Om over na te denken.

Uitspraken over kinderen die binnen verschillende culturen anders gewaardeerd zullen worden:

- Een kind weet pas wat goed en slecht is wanneer we het kind zijn plaats wijzen.
- Een kind kan alles krijgen wat het nodig heeft.
- Een kind wordt vanzelf groot, zoals het gaat met de dieren. Je moet ze natuurlijk wel te eten geven. De rest gaat vanzelf.
- Een kind moet te allen tijde vragen kunnen stellen en een eerlijk en oprecht antwoord krijgen.
- Een kind moet leren dat respect voor de autoriteit van ouderen belangrijk is.
- Een kleuter leert veel van het voorlezen van sprookjes.
- Wanneer het kind laat zien dat het zich schaamt, laat het kind zien dat het weet wat zijn rol is.
- Een kind verdient ook thuis straf, als het op school straf heeft gehad.
- Een kleuter hoort om zeven uur in zijn bed te liggen.
- Als je de autoriteit van je vader niet respecteert loop je de kans een pak slaag te krijgen.
- Een kind wat ernstig ziek is, is in het ziekenhuis in de beste handen. De moeder bezoekt het kind 's middags, de vader gaat meteen na zijn werk op bezoek.
- Speelgoed, spel en vragen stellen moet een kind zo snel mogelijk achter zich laten.
- Tijdens een gesprek met de leerkracht van het kind willen

ouders precies weten wat een kind kan en waar het zich nog beter in kan ontwikkelen.

- Een kind moet leren om stil te zijn en stil te zitten.
- Het ontwikkelen van creativiteit is belangrijk.
- Een kind van zes kan best op haar jongere broertje of zusje passen.
- Het kind functioneert goed in de kleutergroep. Vooral de belangstelling voor boekjes lezen is erg verbeterd. Het kind brengt regelmatig met de moeder een bezoekje aan de bibliotheek en er wordt thuis op vaste tijden (voor het naar bed gaan) voorgelezen.
- Een kind kan een onderdanig gevoel voor de vader combineren met een sterk gevoel van eigenwaarde als broer tegenover je zusje.
- Ieder kind de mogelijkheid bieden om zich optimaal op alle gebieden te ontwikkelen.
- Spelen is leren, leren is spelen.
- Een kind leert van uitleggen waarom iets wel of niet mag.

Margré van Gestel:
info@zingendoemaarmee.nl